

Gallery rage

In *Het Parool* van zaterdag 29 juni 2019 stond een interessant artikel van Edo Dijksterhuis over *crowd control* in de museumzaal.

Beroemde musea dreigen te bezwijken onder hun succes, en doen verwoede pogingen om de capaciteit uit te breiden, bijvoorbeeld door de openingstijden te verruimen, extra vleugels aan te bouwen, meer ingangen te maken, tijdsblokken aan te bieden, dependances te openen of virtuele exposities aan te bieden. Maar, zo vraagt Dijksterhuis zich af, wordt het niet tijd dat de museumbezoeker zijn gedrag gaat aanpassen? Selfiesticks zijn in de meeste musea gelukkig al verboden (te veel risico op beschadiging, net als paraplu's) maar desondanks lijkt de museumbezoeker anno 2019 vooral zichzelf te willen exposeren, op Instagram, met een beroemd kunstwerk op de achtergrond. Daarbij moeten anderen die hetzelfde kunstwerk willen bekijken natuurlijk wel meteen opzij gaan en ruimte maken.

Ik citeer Dijksterhuis: 'De vakbondsleden die op 27 mei vooropgingen in de staking van het Louvre personeel, gebruikten duidelijke taal. Het is druk, veel te druk in het grootste kunstmuseum ter wereld. De rij bezoekers die naar binnen willen, kronkelt op weekenddagen als een lange slang rond de glazen piramide op de binnenplaats. Bij de *Mona Lisa* staan de bewonderaars elkaar als in een rugbyscrum te verdringen om een foto, of liever nog: een selfie te maken.

Suppoosten worden in het nauw gedreven

door ongeduldige wachtenden en worden uitgemaakt voor rotte vis. Van de contemplatie en inspiratie die een museum idealiter biedt, blijft zo weinig over.'

Ook in andere musea is het overvol. De bijzonder mooie en unieke (want bijna niet meer te realiseren) tentoonstelling *Late Rembrandt*, die in 2015 in het Rijksmuseum werd gehouden, was een overweldigend succes, maar de bezoekers die langs de schilderijen schuifelden stonden elkaar regelmatig zo in de weg, dat het enige uitzicht bestond uit de achterhoofden van andere bezoekers, aldus Dijksterhuis.

Nog erger was de Gauguin tentoonstelling in Tate Modern in Londen, zo erg zelfs dat een Britse criticus de term *gallery rage* introduceerde voor het gedrag dat bij te grote drukte kan ontstaan: 'keurige mannen en mevrouwen kwamen stampvoetend naar buiten, verscheurden hun kaartje en riepen op hoge toon nooit meer terug te komen.'

Ruben Smit, docent Interpretation and Learning aan de Reinwardt Academie, hogeschool voor musea en kunsten, verwacht dat als de Chinezen en Indiërs écht massaal gaan reizen, alles in een stroomversnelling komt en musea dag en nacht open zullen moeten zijn. 'Blockbusters leiden tot verwachtingsinflatie, iedere volgende supertentoonstelling moet de vorige minimaal overtreffen. Dat zorgt voor een aangejaagde spiraal die mensen

stimuleert zich helemaal vol te proppen met indrukken. Veel mensen lopen uitgeput naar buiten, museummoeheid is een erkend verschijnsel.'

Crowd control is het managen van groepsgedrag, bijvoorbeeld bij grote festivals (denk aan het ontbreken hiervan bij de *Love Parade* in Duisburg, waar bezoekers door slechts één tunneltje naar buiten konden, en 21 mensen in de verdrukking om het leven kwamen) of evenementen als Koningsdag of de inhuldiging van een kampioenselftal. Grote digitale borden moeten mensenstromen verdelen over routes om te voorkomen dat iedereen dezelfde (en kortste) route neemt. 'Het Cobra Museum deed tijdens *The Hidden Picture* met behulp van bluetooth-achtige techniek onderzoek naar gedrag op zaal. Bezoekers bleken gemiddeld 25 seconden bij elk werk stil te staan. Het langst bleven ze hangen bij het eerste en het laatste werk in de tentoonstelling: een nors zelfportret met zonnebril en bontmuts van *arte povera*-kunstenaar Michelangelo Pistoletto, en een levende kameleon in een terrarium van Paul Geelen. De helft van de bezoektijd spendeerden ze in het eerste kwart van de presentatie. En in het midden liepen ze een beetje verloren rond.'

De vraag is of verdere verfijning van crowd control niet de eigenlijke aard van het museumbezoek aantast: of je nu de hele collectie wilt zien of vooral voor één kunstwerk komt, het museumbezoek zou een moment van reflectie in ons hectische leven moeten zijn. Tijdsblokken, dwingende routes en andere vormen van beïnvloeding staan die reflectie behoorlijk in de weg. Dat het ook anders kan laat het Britse idee – overgenomen door het Rijksmuseum – *The Big Draw* zien: onder leiding van professionele

tekenaars kunnen museumbezoekers naar aanleiding van één kunstwerk zelf gaan tekenen. Geconcentreerd een paar uur je aandacht richten op één kunstwerk, en proberen het na te maken of een detail uit te vergroten, of er wellicht een abstractie van te maken, dat is een heel andere manier van kijken. Wie dan naar buiten gaat, zegt Dijksterhuis, heeft echt iets gezien. Druk en dringen was het ook voor de kopij voor dit nummer. Toch is de redactie erin geslaagd binnen de ruimte van het omslag een gevarieerd nummer te presenteren, zonder u mee te sleuren in een spiraal van indrukken. U hoeft daarvoor geen tijdslot te reserveren, het komt gewoon bij u thuis in de bus, en u bepaalt zelf waar en wanneer u de inhoud tot u laat komen. U hoeft zich niet scrollend, in haast, achter het beeldscherm te laten volproppen met informatie, maar kunt in alle rust, met het tijdschrift in de hand en misschien wel in de nazomerzon, de informatie op u in laten werken. En als u het uit heeft, heeft u echt iets gelezen.

Arnout ter Haar

Dijksterhuis, E. (2019). Hoe voorkomen beroemde musea dat ze bezwijken onder de drukte?

Het Parool, 29 juni 2019, 14-17.